

God Jul och Gott Nytt År Sverige och Finland!
Svenskt - Finskt samarbete. Se ledaren sida 3.
Finska JAS i luften och svenska fregatter av finsk
Österbotten-typ till sjöss för Västerhavsuppgifter!

I detta nummer bl.a.

Ordförandens spalt. Sida 2

Ledare. Sida 3

SMKR julhälsning. Sida 4

Med Göta Lejon till Chile.
Folke Holm berättar. Sida 5

Jagaren Modes sista expedition 1917-18. f.d. Amiral Wetterblad. Sida 6

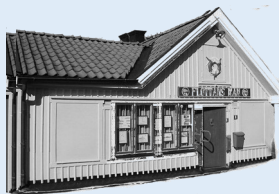
Jan Eric Knutas har forskat och inleder här sin berättelse om amiralen **Anckarhielm**. Sida 9

Händelser i Marinstugan och andra platser. Sida 12

Akt Slag. Sida 13

Bojen. Sida 14

Medlemssidor: 14-15

FLOTTANS MÄN GÖTEBORG

Örlogsvägen 6
426 71 Västra Frölunda
Tel. 031-29 07 23

Hemsida:
www.flottansman.se/goteborg

E-post:
goteborg@flottansman.se

Organisationsnummer:
857200-4284

Plusgirokonto: 4 47 48-2
Bankgironummer: 470-3526

PEJLINGAR N:4 dec. 2019

Utgivare/Ägare:
Ansvarig utgivare:
Redaktör detta nummer:
Distribution:
Manusadress:
Sista manusdag nr. 1/2020
Planerade utgivning:
Årsprenumerations:

Lösnummerpris:
Trycks hos:

ORDFÖRANDEN HAR ORDET

Kamrater!

Det lackar mot jul. Så är det och förhoppningsvis får vi alla en fröjdefull jul med goda julbord och ett Gott Nytt År -2020.

Mycket har hänt under året såväl trevliga händelser som tråkiga saker. Det gäller såväl ute i världen som här hemma i Sverige och i Göteborg med omnejd. Några axplock följer här.

På den negativa sidan ser vi inget slut på hot från såväl Ryssland som Kina liksom terrorism och handelskrig i vardande.

Detta samt elände i många delar av världen ställer till det överallt. I Sverige hopar sig problemen inom snart sagt alla samhällssektorer som innebär ständiga behov av ökade resurser rörande lag och ordning, vård och omsorg, skola och utbildning, en åldrande befolknings behov och **ett bristfälligt försvar**. Det senare med konsekvenser för Sverige, Norden och Europa. Något positivt är väl att man politiskt i landet kunnat enas om en någorlunda satsning på Försvarsmakten med undantag för Flottan! Vad avser det marina försvaret, för lite och för sent. Mer måste göras nu. **Flottan blir som vanligt styvmoderligt behandlad**. Jag tror därför på ett utökat svensk-finskt samarbete. Se Ledaren sida 3.

Positivt: Under hösten har vi haft en mycket god tillströmning till våra klubbafstnär där intressanta föredrag hållits och sång och musik förekommit. Vårt nya sätt att boka plats genom hemsidan har varit framgångsrik där vi hoppas på ännu fler intresserade medlemmar. Se något om detta på sida 9.

Vidare så har vårt rekryterande till föreningen gått ganska bra med över **40** nya medlemmar i år! Ja, faktiskt, fler än **40** och fler är på gång!

Jag vill passa på att slå ett slag för deltagande i SMKR Representantskapsmöte (årsmöte) som sker på färja ToR mellan Stockholm och Åbo 21-22 april 2020. Mer kommer på vår Hemsida och på SMKR Hemsida. Gå in och titta där. Sök på SMKR. Dessa "varannatårsmöten" är både lärorika och trivsamma.

Avslutningsvis så finner alla medlemmar ett bifogat inbetalningskort för 2020 med viss information och kallelse till årsmötet den 7 mars. Boka in denna dag.

Till sist: **God Jul och Gott Nytt År till Er alla**. Vi ses i Marinstugan 2020!

Lars-Erik Uhlegård

Den 24 oktober avled Bojens ordförande under många år Gerd Larsson, 95 år fyllda. Begravningen i Älvsborgs kyrka blev ett ljus och fint avskedstagande där vår kaplan var officiant och vår sångkör sjöng. Därefter hölls begravningskaffe i Marinstugan för ca 45 personer. Mer från Bojen om Gerd på sida 14.

Förstasidesbilden: Flygplanet—JAS 39E är liksom den finska korvetten från flottilj 2020 är hämtade från Internet och symboliskt försetts med, på JAS-planet finska flygvapnets märkning liksom en stor svensk örlogsflagga på korvetten. Flygplanets nos är symboliskt riktad österut och fartygets åt väster för att peka på behovet av den sortens fartyg i Västerhavet som sjöfartsskydd med luftförsvar och ubåtsjakt samt mineringsförmåga. God uthållighet och lämpliga att använda i internationella sammanhang. Behoven är stora och resurserna behöver omgående börja tillföras.

6:e ÅRGÅNGEN SOM POSTTIDNING EFTER NAMNÄNDRING 2015 PEJLINGAR startade som ett medlemsblad med namnet PEJLING 1978

Kamratföreningen FLOTTANS MÄN. Lokalföreningen i Göteborg,
Lars-Erik Uhlegård / 0723-97 21 86 / lars-erik@uhlegard.se
Karl Harry Dahl / 031-91 32 42 / 0706-91 32 42 / harry.dahl@telia.com
FM-medlemmar och "Bojor". Vissa militära instanser och andra organisationer
Flottans Män, adress: se ovan till vänster / e-post till redaktör
Fredagen den 21 februari 2020
Mitten av mars 2020
För medlemmar utanför FM Göteborg 100:-/år (4 nummer)
För icke medlemmar i Flottans Män 150:-/år (4 nummer)
För icke medlemmar i Flottans Män 50:-
Sandstens Tryckeri AB Västra Frölunda

LEDARE

Det är dags att följa övriga Nordiska länder i kölvattnet!

Kamrater och övriga intresserade!

Först danskarna, sedan norrmännen och nu finnarna!

Vad kan dom men inte vi? Jo, där förstår man värdet av större ytstridsfartyg som korvetter/fregatter.

Nu är det på tiden att vi förenar oss med Finland och anskaffar den fartygstyp finnarna anspråkslöst kallar korvett (i flottilj 2020) men som är längre än våra jagare typ Östergötland och bredare med större djupgående, deplacementet är nära dubbelt mot dessa, större än Hallandstypen om än något kortare men bredare och mer djupgående. Kanske de därför passar bäst för Väst-kustens eskort- och områdesskydd. Dessutom har fartygstypen god isklass (bra att ha då vi vet vad krigsvint-rar kan betyda i form av kyla och is).

Jag tror det vore det bästa för svensk marin förmåga med en fortsättning på Finlands fyra fartyg med minst fyra men helst åtta till av "korvettserien" för Sverige varav de två första avsedda för vår Västkustflottilj. Helikopterhangar (hkp 14), sjö- och lv-robotar, mineringsförmåga, allmålskanon och tunga kulspjut samt moderna sonarer. SAAB levererar såväl eldledningar som stridsledningsutrustning. Det enda vi behöver överväga är om det ska vara den israeliska sjöroboten Gabriel eller Robot 15, i ny version (finnarna brukar inte slarva vid utvärdering av sin utrustning). Luftvärnsroboten är av den amerikanska typen Sea Sparrow av senaste typ, vertikalstartande med yttäckning upp till 70-75 km och god höghöjdstäckning.

Besättning cirka 100 man med kapacitet för ytterligare ett antal personer ombord för olika behov. Goda möjligheter att delta vid internationella operationer med stor uthållighet och låg driftskostnad (dieseldrift).

Kan sannolikt bli en bra minskning av styckepriset för oss och finnarna om det blir åtta eller tolv istället för fyra fartyg. Priset i dag är cirka två miljarder euro för fyra fartyg. Fem miljarder SEK per enhet. Kanske kan det bli en serieeffekt om en miljard SEK billigare per enhet dvs. kanske 32 miljarder SEK för 8 enheter. Utslaget på åtta år (2024-2032) blir det inga oöverstiglga kostnader. Det blir ca 4 miljarder per år för projektet med leverans av typfartyget (vi kan kalla henne för HMS Göteborg) efter att den finska serien byggs. Köl-

sträckning till sjösättning av nr 1 -2025/2026 och därefter övriga enheter med en per år. Byggtid ca 1 år per enhet. Efter leverans cirka ett år i PTK (provtureskommando) och därefter på linjen. De två första enheterna till Västkusten där örlogshamnen bör vara klar att ta emot första enhet från 2026. Det som inte ingår i paketet är helikoptrar men det har ju redan beställts för Visbyklassen och bör givetvis i första hand nyttjas ombord i fregatterna där hangar och möjlighet till permanent ombordbasering finns av en helikopter 14 (den marina typen) + 2 UAV (små obemannade flyg) finns.

Mer bör göras under de närmaste åren. Dessa viktiga åtgärder bör innebära att arméns förnyelse senareläggs då de marina behoven är långt viktigare för riket och Norden. Alltså, utöver satsningen på fregatt typ Göteborg, bör följande åtgärder omedelbart påbörjas:

- Örlogshamnen Göteborg (ÖHG) iordningställs så att två fregatter enligt ovan, två minjaktfartyg, en ubåt och patrullfartyg kan tas emot och baseras där från 2025. Därefter utbyggnad för hel flottilj mm.
- Omedelbart påbörja rekrytering/utbildning av personal för dessa nya fartyg med stödresurser.
- Nybyggnad av ett stridsstödsfartyg för Västkustflottiljen. (6.sjöstridsflottiljen*) - 6.e = tradition i Väst).
- Basen i Skredsvik byggs ut så att halv flottilj med mera kan baseras där från 2028.

Vad kan göra att denna idé blir verklighet? Jo: Bygg minst fyra fartyg av ovan angiven typ i Finland och avtala med Finland om köp av JAS 39 Gripen av senaste version. Detta bör bli en vinn/vinn-affär för bägge länderna och deras försvarsmakter. Detta bör ändå innebära att satsningen på nya förbättrade korvetter av utvecklade Visby-typ fortsätter med leveranser efter 2030 av ett flertal sådana för användning i främst Östersjön. Därutöver två nya stridsstödsfartyg av samma typ som ovan till vardera Östersjöflottiljerna.

Självklart finns det mer att göra för marinen i övriga delar av landet än Göteborg och Västkusten men det tar vi upp vid ett annat tillfälle.

OBS! Glöm inte: Minst 2% av BNP till Försvarsmakten och svenskt Nato-medlemskap!

Lars-Erik Uhlegård

Fregatt typ Göteborg

Vidstående bild visar finska korvetten typ **Pohjanmaa**. Alltså "Österbotten". Denna fartygstyp bör utgöra grund för en svensk fregattserie om 4-8 fartyg. God isklass, 28-30 knop, Besättning 80-120. 114 m lång, 16 m bred, 5 m djupgående, Depl. 3900 ton.

Anm *) 6.sjöstriflj: bör på sikt innehålla: 4 Fre typ Gbg, 4 Mröjftg, 1 Röjdykdiv, 4 BevB, 1 Stridsstödsfartyg och 1 ubdiv (för Västerhavet) om 2 ubåtar.

Bild: Finska Försvarsministeriet. Flottilj 2020

Julbrev från ordförande SMKR

Kamrater, vilket härligt år, 2019!

Först och främst vill jag hälsa våra tre nya föreningar: Garnisonsminnesföreningen i Regementes Officerares Kamratförening och Grödinge Hemvärnsområdes Förvaltningsnämnd, varmt välkomna!

Under april genomfördes centralt möte med 66 närvarande kamratföreningar. Uppstarten skedde på K1 med försvargrensvisa (-) och rikshemvärnsstaben genomgångar, uppskattat! Temat för årets centrala möte var rekrytering, värdförband och regioner samt dialogen med värdförbanden.

I slutet av maj genomfördes ett möte med Gotlands kamratföreningar i syfte att skapa en region på Gotland. Ett mycket bra möte där syftet uppnåddes.

I mitten på juni genomfördes det nordiska kamrat- och veteranmötet i Norge med Elverum som central ort. Temat för mötet var Kongens nei 1940, ett mycket bra möte där temat var en innovation, vilket enligt min mening möjliggör en utveckling för kommande möten. Sverige var den största kontingenten. Med stor stolthet kan jag också konstatera att vi åter vann lagskjutningen, för andra mötet i rad. Bra jobbat Alf Eckerhall I 12 S - pistol, Bo Olsson A 4 - pistol, Hans Naucér I 21 - Ak, Bo Romedahl A 6 - Ak!

Sju regionala möten har genomförts med start i Syd och avslutning i Bergslagen. Temat för dessa möten var överenskomelser med värdförband, rekrytering, tidningar samt hur vi skall bemäna styrelsen utifrån ett regionalt perspektiv. Jag uppfattar att de regionala mötena har hittat sina former och är uppskattade. Genom dessa stärks vår föreningsdemokrati.

Årets verksamhet—Våren 2019

- SMKR deltog i Folk och Försvars konferens i Sälen,
- ett planeringsinternat genomfört med besök på Sveriges - ambassad i Tallinn,
- Centralt möte har genomförts,
- del av SMKR styrelse har besökt Gotland för att diskutera en egen region där,
- SMKR har deltagit i Veterandagen på Gärdet,
- Nordiskt Kamratföreningsmöte i Elverum Norge,
- invigning av koreamonument över svenska koreaveteraner (statsceremoni),
- tre styrelsemöten har genomförts,
- två samverkansmöten med FM Veterancentrum,
- deltagit med representant i Referensgruppsmöte vid FM Veterancentrum,
- genomfört samverkan med PROD UTB och
- ett antal lokala kamratföreningar har besökts.

Årets verksamhet—Hösten 2019

- SMKR, förutom lokala kamratföreningar, var representerade vid Huvudflygdagen på F 17.
 - FN-dagen 24 oktober.
 - sju regionala möten har genomförts - rapporter finns att ta del av på SMKR webbsida,
 - deltagit i, av Veterancentrum, anordnat metodspel,
 - två samverkansmöten med FM Veterancentrum,
 - fortsatt deltagande i Referensgruppsmöten vid FM Veterancentrum,
 - samverkan med PROD UTB,
 - tre styrelsemöten har genomförts varav ett via Skype,
 - ett antal lokala kamratföreningar har besökts och
 - totalt 24 förtjänstmedaljer har delats ut varav sju i guld.
- Guldmedaljerna har angivna kamratföreningsmedlemmar erhållit för sitt utomordentligt fina arbete inom egen förening

och även till gagn för kamratföreningsrörelsen.

Lars-Göran Thornell - Kungl. Kronobergs Regementes Kamratförening, Lars Remfors - Södra Skåningarnas Kamratförening, Göran Lundahl - Kungl. Hallands- och Hallandsbrigadens Kamratförening och Crister Persson - Gotlands Regementes Kamratförening. Stort grattis och tack för mycket fina insatser! Slutligen har i samband med det nordiska mötet tre guldmedaljer delats ut. En till vardera Norge, Danmark och Finland.

Ytterligare en valör av förtjänstmedalj har tillkommit under året, nämligen brons. Det är numera den lägsta valören av SMKR förtjänstmedaljer eftersom plaketten inte längre delas ut som personlig förläning. Tre bronsmedaljer har delats ut.

Kommande verksamhet—Första halvåret 2020

- planeringskonferens 11–13 februari,
- representantskapsmöte 21–22 april,
- översyn av koppling till värdförband med hänsyn till regionernas utökade ansvar,
- Veterandagen 29 maj,
- fyra styrelsemöten finns inplanerade,
- två möten med PROD/UTB,
- två samverkansmöten med FM Veterancentrum och
- besök vid lokala kamratföreningar.

Kommande verksamhet—Andra halvåret 2020

- åtta regionala möten. Tema för dessa är bland annat - Hur skall vi stärka försvarsviljan och folkförankringen inom respektive region?
- planeringskonferens,
- FN-dagen 24 oktober,
- fyra styrelsemöten finns inplanerade,
- två möten med PROD/UTB,
- planering av nordiskt kamratföreningsmöte i Finland 2021,
- fortsatt översyn av värdförbandskopplingen för att inarbetas i VU 21,
- två samverkansmöten med FM Veterancentrum och
- besök vid lokala kamratföreningar.

Fortsätt med ert stora engagemang för Era medlemmar, för Försvarsmakten och för att fortsätta utveckla SMKR. Vi tillsammans är Försvarsmaktens största supportergrupp, en viktig del i att hantera *Vår dåtid* – vårda minnen, traditioner och kultur. *Vår nutid* – genom medlemsvård och rekrytering samt att stödja vårt respektive värdförband vid olika former av evenemang.

Slutligen måste vår organisation värna om *Vår framtid* genom att vara framtidsinriktad. Det gör vi genom att stödja värdförbandet i arbetet med rekrytering av soldater och officerare. Vidare kan vi genom ett aktivt arbete stärka försvarsvilja och folkförankring inom respektive region (hur, kommer avhandlas under höstens regionala möten). Glöm inte av, att vi med vår erfarenhet kan vara ett starkt stöd för yngre kamrater i sin utveckling inom officersyrket.

Avslutningsvis vill jag tacka Er för Era insatser under 2019 och samtidigt tillönska Er alla en riktigt

God Jul och ett riktigt Gott Nytt År!

Anders Emanuelson
Förbundsordförande SMKR

Med Göta Lejon till Chile

Folke Holm berättar

I förra numret berättades om förberedelserna och resan till Chile. De är nu framme i Port Aldea, en ankarplats för chilenska flottan och har haft besök av president Allende ombord. Här fortsätter resan mot slutmålet.

Under färden mot Valparaiso (Paradisnalen) gick vi i fin formation med kryssarna i spetsen.

Almirante la Torre gick som tredje fartyg. Efter följde jagarna och de övriga fartygen. Den 14 januari löpte vi in till Valparaiso. Det var storslaget. Helikoptrar, flyg, fartyg i hamnen, alla saluterade oss, visslor, sirener och vattenkanoner. De som skulle föra stor flaggning, hade satt upp dessa. Vi förtöjde vid den långa kajen som var täckt med folk som viftade med flaggor och sjöng.

Vi var framme vid målet, chilennerna var glada att åter vara hemma. Jag minns särskilt en, skyddsingenjören. Han sade till mig att när han kommer hem skall han kyssa marken. Uttrycket känns igen från karolinerna som suttit fångna i Ryssland, de skulle göra sammaledes om de kom hem.

Nu skulle egentligen vår uppgift vara slut, men det sträckte sig längre. Det blev besättningsbyte och därmed intrimning av den nya besättningen. Jag kan kanske nämna något om den dagliga rutinen ombord.

Vid ca 06'00-tiden vaskades fartyget uppifrån och ner, det började redan i Karlskrona, sedan frukost och i samband därmed läsning av den dagliga rutinen.

Vid 12'00-tiden lunch och den var riklig. Dagligen färskt bröd från fartygets eget bageri. Vid 16'00-tiden var det i regel te och något bröd.

Vid 20'00-tiden var det middag, huvudmåltiden, den var också riklig. I regel fyra rätter. Soppa, empanda (en fyrkantig rätt, stor botten av pasta, denna fylldes med någon frukt och grönsaker, sedan veks de fyra hörnen inåt centrum och in i ugnen igen). Sedan huvudrätten, kött eller fisk, kalkon hade vi, tror jag dagligen från det vi lämnat Panama tills vi kom fram, avslutningsvis postre, (efterrätt) brylépudding. Måltidsdryck var någon form av fruktsaft. Kan ej erinra mig att vi hade vin eller öl utom vid festliga tillfällen.

Vid 22'00-tiden var det rengöring i mässar och gångar.

Första tiden i Valparaiso låg vi stilla och trimmade in den nya besättningen. En del av de "gamla" från Sverige åkte på andra fartyg, några fick avsked.

Viktor Tornerhjelm företog en inspektionsresa söderut och besåg deras anläggningar. Efter någon tid kom även CM med adjutant ner från Sverige. Vid det tillfället var viceamiral Lundvall marinchef.

Vid uppställningen som vi då hade frågade CM vad vi tyckte om expeditionen. Den var väl i och för sig bra, men varför kunde vi inte behålla kryssaren och ha den som utbildningsplattform hemma? Svaret blev ungefär att de stora marina enheternas tid var förbi. Det går att få fram betydligt mindre enheter med lika eller större slagkraft. Det har ju besannats.

Efter någon vecka började *la Torre* gå igen. Färden gick till Chiles största örlogsbas, Talcahuano, ca femtio svenska mil söder om Valparaiso. Där fanns verkstäder, ett litet varv, en torrdocka stor nog att taga in 32000 tons fartyg. Chile hade tidigare haft en kryssare i den storleken som för övrigt hette *la Torre* och som slutade sin tillvaro på ett japanskt skrotvarv. Den kryssaren hade 28 ångpannor på sin tid. Koleldad.

Talcahuano var en intressant plats, där ligger en annan stolthet för Chiles flotta, *Huascar*, en monitor som vid sekelskiftet tillhörde Peru. Vid en drabbning mellan dessa länder hoppade en oförvagen chilennare ombord på *Huascar*, men stupade på kuppen Platsen på däck där han dog är inhägnad. Fartyget erövrades och om jag ej tar fel blev Bolivia utan kust.

Juan Fernandes, är en ögrupp som är belägen ca 360 distansminuter väster ut från Valparaiso. Namnet säger kanske inte så mycket, men om jag säger Robinson Crusoes ö, så kanske någon höjer ögonbrynen och nickar igenkännande. Vid ett tillfälle var FC Carlos Borrowman och V. Tornerhjelm gäster i gunrummet på en middag. Jag hade äran och nöjet att sitta vid deras bord. Sen min tidiga barndom, när jag läste om Robinsons öden hade jag önskat att få komma dit. Jag hade i land i Valparaiso hört mig för att ta mig dit flygvägen, men det visade sig alltför kostsamt och tidsmässigt omöjligt. Emellertid vid samtalets gång vid middagsbordet frågade FC vad vi tyckte om expeditionen och Chile överhuvudtaget. Jag talade om att jag tidigare varit här och lovordade "la Tierra Linda" det vackra landet, men i samma andetag nämnde jag mitt stora intresse för just Robinsons ö.

"Que buena suerte", vilken tur sade han, vi har för avsikt att besöka ön om två veckor, vilket vi gjorde. Än i dag vet jag ej om det var förutbestämt eller arr han villför min önskan. Det var en mycket sympatisk man. Vid den stora regattan i Karlskrona 1981 träffade jag en chilennare ur deras flotta som var gift med FC:s dotter. Fick då reda på att han gått till sina fäder. Fartyget som presenterade Chile hade då som befälhavare senor Martin med kroken.

När tiden var inne gick vi västerut mot Juan Fernandes, alias Robinson Crusoes ö. Det var tre kryssare som styrde västerut, *la Torre*, *O Higgins* och *Prat*. Under färden över företogs övningar med bl.a. vojtning mellan *la Torre* och *O Higgins*. Luftvärnskanonerna avprovades mot bl.a. vildgetter på en ö. Vi ankrade i en bukt utanför öns "huvudstad" Port Cumberland. Varför är denna ö så historiskt intressant?

ARV FRÅN MARINA KAMRATER

I nummer två började jag med "Minnen nedtecknade av f.d. konteramiralen Ragnar Wetterblad." Wetterblad berättar om eskorttjänsten i Östersjön under första världskriget 1917. I det numret avslutades berättelsen med att verksamheten i Bottenviken upphörde för vintern den 23 november.

I snö och slask och hårt väder var de tillsammans med Vidar på väg sydvart mot Karlskrona.

Jagaren Modes sista expedition 1917-18

I dåligt väder var det särskilt otrivsamt på *Modes* brygga, vakthavande officeren måste mest stå invid förliga kanonen och hålla fast i denna för att ej åka iväg i slingringarna. Det var spjälgolv runt kanonen, vind och åtskilligt vatten kom upp därigenom och VO var föga skyddad. Skärmen runt plattformen var låg och lämnade ej lä. Vädret försämrades, det blev snöstorm och barometern föll. Kompasserna voro ej så tillförlitliga, men med gemensamma lägeskontroller kunde vi hålla utstakad kurs och i mörkningen gå in i Kalmarsund förbi Borgholm. Då mojnade vinden och det blev snötjocka, som omöjliggjorde vidare framfart i det grundfyllda farvattnet. Det blev ankring. Så tog vinden i på nytt, andra ankaret gick och *Mode* låg säkert. *Vidar* förlorade sitt andra ankare, måste lätta och hålla sig under gång runt *Mode* medan det blåste som hårdast. När sikten blev liter bättre gick *Vidar* in till Kalmar.

Nu blev det omslag i vädret och sista etappen på vägen till Karlskrona bjöd på fem graders kyla och en del snö och de nedisade jagarna nådde så småningom fram till ett redan vintrigt Karlskrona. Nu var jagardivisionen äntligen samlad.

I Karlskrona ingick *Vidar* och *Mode* i den tidigare organiserade "torpedberedskapen" som förutom jagardivisionen bestod av, ett antal torpedbåtar av olika typer jämte det gamla linjeskeppet *Stockholm* som logementsfartyg. Där ombord var förlagda c:a 400 elever, mest värnpliktiga, som var under utbildning för att senare kommenderas till tjänst på torpedfartyg. De rustade jagarna och torpedbåtarna lämnade instruktionspersonal. Vissa lektionsutrymmen fanns på *Stockholm*, andra i det s.k. cisternskjulet nära torpedfartygens förtöjningsplatser.

En eller ett par gånger i veckan gick vi till sjöss med elever utöver ordinarie besättning ombord. December 1917 bjöd på besvärligt väder, i synnerhet kännbart för eleverna, som saknade sjövana.

Subalternerna på torpedberedskapens fartyg gjorde även tjänst som jourofficerare ombord i *Stockholm*. På övre däck utanför ingången till fartygschefens kajuta och sovhytt m.m. fanns en stor hytt, som fått en mera modern inredning och som utnyttjades för jourofficeren. Dennes arbetsdag varade från utpurrningen ombord i *Stockholm* kl. 06:00 till efter rund inom hela förläggingsområdet inklusive förläggings-

utrymmena ombord i *Stockholm*, som skulle äga rum efter midnatt. En veckas jourtjänst var därför mycket krävande och vilan ganska eftersatt. Måltiderna intogs på eget fartyg.

Mode skulle vid lämplig tidpunkt docka för att reparera en skada i förstäven, som jagaren erhållit vid en kollision med ett handelsfartyg någon gång under oktober. Nu stundade även jul- och nyårshelgerna, inför vilka jagarna tilldelades olika perioder, då de skulle kunna nyttjas för uppdrag under gång med fulltaliga besättningar. *Mode* skulle därvid vara fullbemannad från den fjärde januari och för personalens ledighet avsågs tiden 9 december till 3 januari. Den första hälften av besättningen fick följaktligen lov att taga ut hela ledigheten före jul.. Dit hörde även jag.

När förfångningen sedan skedde den 21 december och första ledighetsgruppen anlände till Karlskrona visade det sig att *Mode* befann sig i docka och att ingen förläggning ombord var möjlig. Manskaptet förlades i kasern, de som kunde fingo bo hemma och övriga ordna förläggning på annat sätt. Det blev en trist helg för flera av oss, även om den fullbemannade jagaren - *Wale* - var mycket gästfri.

När den andra ledighetsperiodens personal återvände den 4 januari 1918 var *Mode* ännu inte färdig med översynen och någon förläggning ombord för den fulltaliga besättningen måste anstå ännu ett par veckor. *Modes* beredskapstjänst fick fullgöras av andra fartyg. När uppdrag till sjöss erfordrades måste därför denna jagares besättning kompletteras med personal av olika kategorier från *Mode*. Så kom det sig att jag med ett antal underofficerare och manskapt en dag embarkerade på *Magne* för att ingå i deras besättning under ett uppdrag utanför Ölands södra udde.

Det var dåligt väder till sjöss och jagaren rullade och stampade åtskilligt. *Magne* hade fått uppmonterad en ganska tung och otymplig paraplyantenn för gnisten på den smäckra masten. Vid en häftig rullning knäcktes emellertid stängen och hela toppen gick överbord samt släpade efter fartygssidan, fasthållen av diverse stag och nedtagsledningar. Ingen skadades och vi bärgade snabbt det överbordsgångna.

Först den 21 januari var *Mode* klar att taga emot sin husvilla besättning och någon dag senare kunde vi förena oss med de övriga jagarna vid den av oss livligt efterlängtade mobiliseringskajen. Men det tog en rundlig tid för en av varvets bogserbåtar att hjälpa oss ur dockan och svajningsrummet och genom all is på vägen runt. Ungefär samtidigt ersattes löjtnant Brynolf med löjtnant T. Thoren på *Mode*.

Utbildningen i de olika kurserna vid torpedberedskapen hade återupptagits så snart den allmänna helgledigheten upphört. Det var ganska livligt i Karlskrona dit nu även de rustade pansarbåtarna *Sverige*, *Oscar II* och *Thor* förlagts.

I början av februari hade vi i Karlskrona begynnande kännning av de stora händelserna ute i världen.

Finland hade i december 1917 förklarat sig självständigt och Sverige hade erkänt deras självständighet. I slutet av januari hade inbördeskriget i Finland utbrutit och svenska örlogsfartyg jämte transportfartyg hade satts in för att hjälpa till med vissa evakueringar av hotad befolkning från hamnar på Finlands västkust och från Åland. Kustflottans pansarbåtar hade i olika omgångar lämnat Karlskrona för skilda uppgifter.

Den 8 februari fick vår jagardivision order att göra klart för avgång utan närmare angivet ändamål. Följande dag löpte vi ut och först sedan vi med isbrytarhjälp kommit utanför redan fick vi veta att det gällde en konvoj nordvärt. Vädret var otrevligt redan vid utlöpandet, hård vind och några grader blött. Vid mörkningen ankrade jagarna till sjöss söder om Ölands södra udde för att vänta på de fartyg som skulle konvojerats. Det gällde fartyg från tysk hamn med personal tillhörande den finska jägarbataljonen som organiserats av finska frivilliga och utbildats i Tyskland och nu var på hemväg till Finland för att ingå i av Mannerheim organiserade förband.

Men vi fick vänta, jagarna låg och ”bytte reling” och det var besvärligt i många avseenden ombord. I dagningen den 10 februari fick 2:a gruppen - *Vidar* och *Mode* - order att återvända till Karlskrona. Mot en hård sydväst hade jagarna det besvärligt och tog mycket vatten över sig men vid middagstiden var de åter i Karlskrona och varm mat kunde börja tillagas.

Detta tilldrogs sig en söndagsförmiddag. De båda andra jagarna låg till sjöss till tisdagsmorgonen, då de återvände till Karlskrona. Sedan divisionen kolat och kompletterat förråden var divisionen klar att ånyo löpa ut. Och ny order kom snart nog. Först sändes *Magne* och *Wale* iväg, sedan följde fredagen den 15:e på eftermiddagen *Vidar* och *Mode*.

Den här gången slapp vi vänta så länge. Våra finska fartyg uppenbarade sig, vi eskorterade på svenskt territorialvatten utanför Öland till norra delen av Kalmarsund under lördagen samt påföljande dag till Landsort, där isbrytande bogserbåt hjälpte dem vidare genom Stockholms skärgård. De andra jagarna, som eskorterat tidigare anlända fartyg samma väg såg vi ej till, de hade ett tag varit inne i Stockholm och *Wale* hade därifrån fört rysk kommissarie genom norra skärgården till Eckerö.

Widar och *Mode* låg i Nynäshamn några dagar och återvände sedan till Karlskrona, dit så småningom även *Magne* och *Wale* anlände.

En påminnelse om den här eskorten av fartygen med den finska jägarbataljonen fick jag sommaren 1924. Kustflottan gjorde besök i Helsingfors och bland de deltagande fartygen var även 1:a jagardivisionen, bestående av *Wrangel*, *Wachtmeister*, *Ragnar* och *Vidar*. Jag var då 1:e officer på *Wrangel* och fick signal från chefen på *Vidar*, som bad mig komma över till jagaren så snart som möjligt. När jag kom dit visade det sig att det var besök av några högre finska arméofficerare, som

ville tala om den här hemfärden till Finland under jagareskort i februari 1918. Vidar var enda fartyget från den eskorten, som nu var med i Helsingfors och av officerarna var jag den ende. Det blev en trevlig pratstund. Gästerna på *Vidar* hörde till dem som efter 1918 års händelser snabbt avancerat till högre befälsposter inom republikens unga krigsmakt.

Vi hade otur med *Modes* förstäv vid återkomsten till Karlskrona. En av varvets bogserbåtar, som skulle hjälpa oss i isen, manövrerade fel och kolliderade med vår förstäv. Den fick en krökning igen och vi måste reparera. Det blev också dockning, men den klarades av på en vecka i månadsskiftet februari-mars. Förläggningen ombord för besättningen kunde även bibehållas.

Först den 15 mars var *Mode* färdig och kunde gå till sjöss och bedriva intensiva övningar för att komma i trim igen. Sedan kunde den fulltaliga jagardivisionen regelbundet bedriva övningar under gång. Någon mer omfattande ledighet vid påsken som inträffade i månadsskiftet mars - april gavs ej, men vinterperioden i Karlskrona sjöng på sista versen. De olika kurserna avslutades den 10 - 11 april.

Enligt utfärdade order utgick *Mode* några dagar senare ur divisionen och lades på varvet för avrustning och avmönstring. Den gamla jagaren hade tjänat slut. Den stod kvar i rullorna många år ännu men det var dess sista expedition som gick till ända när befälstecknet nedhalades den 17 april 1918 och besättningen skingrades åt olika håll.

Under min tid på *Mode* hade jag först blivit underlöjtnant och en månad senare - den första januari 1918 löjtnant. Nu följde för mig nya jagarkommenderingar, först i direkt anslutning till avgången från *Mode* på jagaren *Hugin*, som varit avrustad några månader under vintern och sedan från första november, på vår nyaste jagare *Wachtmeister*, som just avslutat sina provturer. När *Wachtmeister* i slutet av februari 1919 avmönstrades fick jag landkommendering och nästa jagartjänst ägde rum först under sommaren 1923 t.o.m. oktober 1924, denna gång på *Wrangel*.

Innan jag slutar kanske jag skulle nämna något om hur maskinerna fungerade på våra äldre jagare, eftersom jag under mina första 18 månader på jagare hade tre olika maskintyper att handskas med i manövrerna. De gamla kolvmaskinerna gav de snabbaste manövrerna, en mycket effektiv back framför allt. På *Hugin* hade installerats det första turbinmaskineriet. Parsons turbiner, med direktkopplade propellrar. De snabbt roterande, ganska små propellrarna gav dålig back, de vispade omkring och det dröjde innan man fick verkan. Lavalturbinerna med växling på *Wrangel*-typen var bättre men backeffekten var ju ej så stor på den särskilda backturbinen.

Erfarenheten var då som alltid den bästa läromästaren för den som stod på bryggan.

Se även sida 9

VÅR ÄLDSTA JAGARE GÅR TILL BOTTEN

När vi nu läst om jagaren Modes sista expedition kan vidstående citat och bilder kopierade ur tidningen "VÅR FLOTTA" nr. 10 - 1936 berätta om en trotjänares slut.

"Mode, vår förste jagare - en gång världens snabbaste fartyg - har samlats till sin gud Neptun. I somras fick hon som målfartyg vid Sverigeskeppens och kryssaren Gotlands skjutningar göra flottan en sista tjänst.

Bild ett visar fartyget sedan det på grund av inträngande vatten lagt sig på sidan. Kort därefter börjar akterskeppet gå mot botten (bild 2) och slutligen förs-

vann hon med förstäven pekande uppåt (bild 3) för alltid från den flotta hon så länge och troget tjänat."

Gamle Mode sjösattes som bekant 1902 och hade således för länge sedan tjänat ut. Vemodet över hennes slutliga öde mildras emellertid av den förstärkning och förnyelse, som vårt jagarbestånd undergår i dessa dagar. Göteborg gör sina provturer. Stockholm är snart färdigbyggd och inom kort skall byggandet av ytterligare två jagare taga sin början.

Red.

Med Göta Lejon till Chile

Forts från sida 5

Jo det var så att en engelsk kofferdist passerade ön 1704 och ombord fanns en sjöman Alexander Celkirk, han var obstinat. Han fick välja att gå på plankan eller bli satt iland på denna ö, som var helt obebodd. Getter och diverse andra smådjur samt hummer utan klor var det gott om. Han levde här i en grotta från 1704 till 1708 då han blev upptagen av en engelsk seglare.

Vi var fyra svenskar som gick iland i akt och mening att besöka grottan. Träffade en öbo och frågade om möjlighet att besöka grottan. "Om ni har gott om tid så tar det några dagar på en åsnerygg." Ön var bergig och hade branta klippor. "Men tala med någon av fiskarna som håller till vid kajen" sade han. Vi gjorde så och avtalade om priset. Det gick vägen. Han tog oss dit på någon timme. Grottan låg i en vik med god utsikt mot havet, en fin sandstrand med en liten rinnande bäck med friskt vatten. Röda liljor prydde omgivningen.

Det var för mig ett historiskt ögonblick att få träda in i grottan. Här levde Robinson i fyra år. Efter hemkomsten till England satt han en dag på en bar och berättade om detta. En åhörare Daniel Dafoe hörde på och skrev sedermera om detta som på sin tid blev en bok, näst efter bibeln världens mest lästa. Om någon läsare av dessa rader skulle komma dit så skall han finna att jag skrivit mitt namn i grottans tag, bland så många andras. Här fanns också andra grottor, Grutas Patriotas, hit förvisades regerings-obstinater vid seklets början. De har också ristat in sina namn i grottaket.

Som alla vet har vi på Hanö en engelsk kyrkogård. På Juan Fernandez finns en tysk. 1916 blev en tysk kryssare sänkt här i viken. Vid siktigt väder kan man se konturerna av den om man står på ett närbeläget berg.

Vid drabbningen dödades åtta besättningsmän, de är begravda i land på en liten inhägnad kyrkogård.

Vid grinden hänger en frälsarkrans från fartyget. "Dresden" var namnet och gatan uppkallad efter kryssaren "Calle Dresden". Enligt sagesmannen kom ofta tyska fartyg till ön och skötte gravarna. Detaljer från kryssaren *Dresden* finns att beskåda på Marinmuseet i Vina del Mar utanför Valparaiso.

En stor del av den tyska besättningen stannade kvar i Chile och grundade en koloni norr om Valparaiso. Den bär namnet Villa Alemana.

Ödet ville att på båda sidor av Sydamerika ligget tyska kryssare. Utanför Monte Video, Uruguay sänktes *Graf Spree* december 1941.

Efter dessa upplevelser gick vi till en liten restaurang i närheten av hamnen. Valet av varmrätt var ej svårt. Utanför restaurangen stod ägaren och kokade stora fina humrar och bjöd in oss. Vi festade på dessa läckerheter och det goda vinet som bestod oss. Vi såg solen sjunka i Stilla Havets famn innan vi tog båten ombord. Det var ett besök att minnas.

Innan vi tog oss ombord klarade vi av våra melanhavanden med värdfolket och tackade för deras gästfrihet. De å sin sida sade att det var inte ofta de hade besök av ättlingar till "los vikingos" som de funnit fredliga och lätta att umgås med.

På återresan till Valparaiso satt jag en kväll och samtalade med sekonden commendant Martin "Järnkroken". Han nämnde då att han varit guvernör på Påskön. Han hade mycket att berätta och önskade mig välkommen dit om jag hade vägarna förbi. Det har jag tyvärr inte haft. Vid samma tillfälle kom vi att tala om skeppsklockan som stod i gunrummet och det latinska citatet: "ME NEMO IMPUNE LACESSET" (Mig angriper ingen ostraffat). Det gäller väl kryssaren? Sade han och såg på mig. Det är väl så, men det har ej varit aktuellt att bevisa, svarade jag.

Här slutar berättelsen men jag har en känsla av att det finns en fortsättning. Men var? Kanske i någon gömma i Marinstugan.

Jan Eric Knutas har forskat

Detta är berättelsen om hur en nederländsk sjöofficer, Mårten Thijssen, adlad Anckarhielm, som med sin duglighet spelade en stor roll, när den svenska flottan hade ett avgörande inflytande på händelserna under Torstensonska kriget mot Danmark 1644-45.

Nederländerna utövade under 1600-talet ett stort inflytande på utvecklingen i Östersjön. Ömsom gav man sitt stöd till Danmark och ömsom till Sverige för att balansera maktförhållanden. Ingen sida tilläts bli för stark. Nederländerna var beroende av en fri handel på Östersjön. Härifrån hämtades mycket "naval goods" – det vill säga masttimmer, virke, tjära, hampa och beck. Ett annat exempel är köpmannen, industrimannen mm Louis de Geer. Han föddes i Vallonien och verkade i Amsterdam. Där kom han i förbindelse med Sverige på grund av vårt behov av finansiella lån, vapen och andra krigsförnödenheter. De Geer anses vara "den svenska industrins fader" eftersom han införde förbättrade metoder för att bearbeta järn. Han industrialiserade delar av Mellansverige med t ex Finspångs bruk och Löfsta bruk. De Geer blev också vän med Sveriges kansler Axel Oxenstierna.

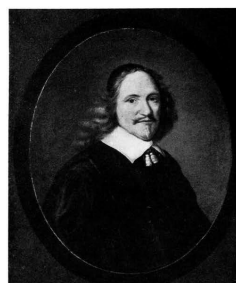
Holländarna byggde också Göteborg med kanaler. Den växande tyska och Nederländska församlingen i Göteborg behövde i samband med stadens byggande ett ställe för sin religiösa utövning. År 1623 bildade tyskar och holländare Göteborgs tyska församling och bygger Christinae kyrka. Här ligger sedan 1657, en av våra stora sjöhjältar, amiral Martin Thijssen, adlad Anckarhielm, segrare vid Fehmarn, begravd.

I slutet av trettioåriga kriget startade Sverige ett anfall mot Danmark. Fältmarskalken Lennart Torstenson (Torstensonska palatset, nuvarande landshövdingens residens i Göteborg) fick i hemlighet instruktioner från riksrådet i Stockholm att vända sin armé från det pågående trettioåriga kriget i Tyskland och med ett blixtnfall invadera Jylland och sedan fortsätta mot de danska öarna Fyn och Själland. Anfallet skulle koordineras med fältmarskalk Horns invasion av de Skåne. Danskarna svarade den 5 april 1644 med att blockera Göteborg med 11 skepp. Kung Christian IV ledde personligen blockaden.

Syftet med svenska anfallet var att häva den danska tullen i Öresund och göra erövringar för att försvåra framtida danska anfall mot Sverige. Efter de hårda striderna under Kalmarkriget (1611-1613) och den dyrbara Älvsborgs lösen insågs att det strategiska läget på västkusten var mycket utsatt. Danmark kunde alltför lätt skära av Sveriges förbindelser västerut.

Tack vare upprustningen och det stora franska finansiella stödet, för deltagandet i trettioåriga kriget, hade Sverige en stark armé och flotta. Danmark var däremot försvagat efter misslyckanden i samma krig. Tillfället bedömdes idealiskt för ett angrepp mot Danmark. Torstenson erövrade snabbt Jylland, men han behövde fartyg för att skeppa över trupperna till Själland. Torstenson kunde inte erövra de danska öarna, speciellt Själland och hota Köpenhamn och Horns svenska styrkor, som anfällt Skåne kunde inte heller ta sig över Öresund. De båda ländernas flottor spelade därför en nyckelroll. Med ett danskt sjöherravälde skulle svenskarna få svårt att nå ett avgörande till lands.

Med en svensk kontroll över de danska vattnen stod den danska huvudstaden oskyddad mot anfall från de starkare svenska arméerna. Sverige hade sedan tidigare en överenskommelse med Nederländerna om ett gemensamt agerande om krig skulle bryta ut med Danmark.

Här kommer Louis de Geer in i handlingen. Han sändes till Nederländerna med två uppdrag, värva sjöofficerare och införskaffa ett antal fartyg till en ny örlogsflotta. Uppdraget lyckades och officerarna sändes med ett fartyg till Göteborg. De Geer lyckades också värva Maarten Thijssen, som hade utmärkt sig i sjöslag utanför Brasilien och för tillfället var "ekipagemästare" i Vliessingen. Louis de Geer utrustade med privata medel 30 fartyg som drogs ihop till en eskader under befäl av Thijssen. Han utsåg till sin närmaste man, Henrik Gierdtson, som återkommer i berättelsen eftersom hans karriär följer Thijssens.

Bemanningen utgjordes av sjömän från handelsflottan. Den värvade flottan seglade ut i två omgångar. Den första, under befäl av Gierdtson, gjorde framstöt mot floden Elbe där några kustbefästningar, bl a Glücksburg, besköts.

Den värvade eskadern samlades i Lister Dyb den 16 maj, sundet mellan öarna Sylt och Römö på Jyllands västkust. Thijssen träffade Torstenson och han fick ta emot 700 soldater som förstärkning till flottan.

Kunskapen om den svenska sjöstyrkan nådde kung Christian IV. Blockaden av Göteborg avbröts den 30 april. Kung Christian seglade med större delen av flottan ned längs Jyllands västkust för att söka upp den värvade flottan. Christian fann den ankrad vid Lister Dyb, där Thijssen, i enlighet med sina instruktioner, börjat ta ombord Torstensons soldater. Danskarna gick snabbt till angrepp. Thijssens flotta tvingas gå närmare land och blir efter en häftig strid instängd. Danskarna med sina större skepp och krigsvana besättningar vållade stor skada på holländarna benämns som sjöslaget vid Lister Dyb. Thijssen hade sänt ut sju fartyg för att spana efter danska fartyg och följande dag kom den eskadern inom synhåll och kung Christian begick misstaget att förfölja den.

Det gav Thijssens en möjlighet att komma ur det instängda läget. Några dagar senare, den 25 maj, möttes åter de båda flottorna i öppna sjön, men en storm avbryter striden.

Med en förlust av 500 döda eller skadade återvände Thijssens med sin sargade flotta till Vlie i Nederländerna. Reparationerna tog en dryg månad och manskapet gjorde dessutom myteri.

Under tiden Thijssen låg i Lister Dyb utväxlades kurirer mellan Thijssen, Torstenson och generalamiralen Klas Fleming. Fleming var chef över stora flottan och uppehöll sig i trakterna av Fehmarn Belt. Fleming skulle, enligt riksrådets instruktioner, ta råd av Torstenson. Planen var ett gemensamt anfall från stora flottan och värvade flottan för att slå den danska flottan och skapa förutsättningar för en överskeppning till Själland och hota den danska huvudstaden.

Efter slaget vid Lister Dyb lämnade Kung Christian Nordsjön och seglade tillbaka med danska flottan in i Östersjön för att förhindra att de båda flottorna förenades. Han träffade på den svenska, i Fehmarn Belt.

Den 1 juli låg huvuddelen av den svenska flottan till ankars öster om Fehmarns norra udde. Danska flottan blev synlig klockan 9 på morgonen och Fleming gick till segels. Genom en djärv manöver kom Fleming i lovart om danska flottan. Han utnyttjade sin fördel och höll av till ett första anfall. Genom att skickligt begagna vinden, som småningom drog sig över syd till västlig, behöll han hela dagen lovartsläget och förde flottan tre gånger till anfall, men vid fjärde anfallet upphörde stridigheterna, eftersom mörkret föll på. Numerärt var flottorna jämbördiga, 40 danska fartyg mot 43 svenska. Svenskarna hade större fartyg och mer eldkraft. I jämförelse med tidigare sjöstrider, som hade avgjorts genom blodiga äntringar, var förlusterna obetydliga. Omkring 200 man i döda och sårade vid danska flottan, ungefär hälften så många vid den svenska flottan. Inget fartyg erövrades, och inga fångar togs. Striden försiggick uteslutande på avstånd med artillerield.

Kung Christian IV, som befann sig på sitt flaggskepp *Trefoldigheden*, träffades av splitter i huvudet, förlorade synen på höger öga och föll blödande omkull. Han reste sig emellertid och manade till fortsatt kamp. Den danska kungssången *Kong Christian stod ved højen mast (bild)* skildrar händelsen. .

Slaget betecknas som oavgjort och benämns sjöslaget vid Kolbergs Heide.

Det var första gången sedan Nordiska sjuårskriget och efter lång tid av danskt sjöherravälde i Östersjön som de två rikenas flottor träffades i en större drabbning.

I taktiskt hänseende är slaget 1 juli 1644 banbrytande, eftersom denna sjöstrid är den första i Norden, där befälhavarna på båda sidor ledde sina båda flottor både under den första sammandrabbningen och även under stridens fortgång.

Under natten ankrade danska flottan öster om Fehmarn för att reparera sina skepp. Fleming sökte följande dag förgäves fienden för att fortsätta striden. Ingen fiende syntes till och han gick in i Kielfjorden.

Det fanns flera skäl varför Fleming valde Kielfjorden. Ankarplatsen, på västra sidan av fjorden skyddades av fästningen Kristianspris, han kunde ha regelbundna förbindelser med Torstenson och framför allt väntade han på Thijssens värvade flotta.

Läget försämrades dock. Det blev proviantbrist, sjukdomar härjade, vinden var emot och danska flottan blockerade mynningen. En kejserlig armé under ledning av general Galla avancerade söderifrån och hade intagit staden Kiel. Danskarna hade också satt iland ca 2 000 man i närheten av Laboe och anlagt batterier, som började beskjuta den svenska flottan. En kula träffade flaggskeppet "*Spectator*", trängde in i kajutan och slog av Flemings ena ben. Han dog efter två timmar.

Befälet över flottan lämnades oförberett över till Torstenson sändebud, generalmajor Carl Gustaf Wrangel, som inte hade någon kunskap om drabbningar till sjöss. Svenskarna hämnades blodigt Flemings död med att gå iland och ha ihjäl 1500 danskar. Kort därpå vände vinden och svenska flottan kunde segla obemärkt ut. Samtidigt hade den efterlängtrade provianten anlant och flottan vände tillbaka. Dagen därpå gjorde flottan en ny utbrytning. Inspärningen hade varat en hel månad. Att utbrytningen lyckades två gånger beror både på tur och skicklighet samt en otydlig dansk ordergivning från kung Christians sida. Efter fyra dygns seglats kom flottan till Dalarö för reparationer och förnyelse av besättningar.

Ungefär samtidigt som svenska flottan seglade ut från Kielfjorden anlände Thijssen med den värvade flottan till Kattegatt. Han seglade ner till inloppet till Limfjorden och erövrade ett fartyg och anlände till Göteborg den 1 augusti med totalt 18 fartyg. Han erövrade på vägen ytterligare några mindre danska fartyg, som införlivades i hans flotta och hävde samtidigt den dansk-norska blockaden.

Efter återhämtning och inhämtande av upplysningar seglade han igenom Öresund. Han blev beskjuten från Kronborgs slott, siktades av den danska flottan söder om Köpenhamn och utkämpade en artilleristrid. Målmedvetet och utan förluster ledde han den värvade flottan till Kalmar dit han anlände 24 augusti. Där skulle han invänta stora flottans ankomst från Dalarö. Thijssen for till Stockholm för att träffa riksrådet. Där blev han adlad, antog namnet Anckarhielm och utnämndes till amiral i svenska flottan. Kung Christians försök att förhindra den andra värvade flottans seglats in i Östersjön hade misslyckats.

Louis De Geer ville efter väl förrättat värv hem från Nederländerna. Han hade utrustat en liten eskader om fem fartyg och blev överraskad av den danska blockaden utanför Göteborg, men lyckades obemärkt ta sig in den 10 september via det södra inloppet. De Geer ville också häva blockaden och gick ut med några fartyg för att mota bort de fientliga skeppen.

Från dansk sida hade noterats att en del av svenska flottan gått in till Stockholm för vinterkvarter. Bedömningen var att hela den stora svenska flottan inte skulle gå till sjöss fler gånger före vintern och därmed inte utgöra något hot mot Danmark. Kung Christian beslöt därför att huvuddelen av danska flottan skulle läggas upp för säsongen. En tillräcklig styrka om två eskadrar hölls rustade för att kunna möta den värvade flottan.

Beslutet hade förmodligen fattats till följd av en svensk krigslist. I ett falskt brev som danskarna tilläts snappa upp lämnades nämligen förledande uppgifter om att den svenska flottan, som brukligt, skulle förläggas till Stockholm över vintern. I själva verket var det redan bestämt att Wrangels och Anckarhielms flottor trots den sena årstiden skulle återvända till Danmark för att försöka få till ett avgörande i kriget.

Den svenska flottan under befäl av generalamiral Carl Gustaf Wrangel och med amiral Mårten Anckarhielm som biträdande chef förenades den 5 oktober 1644 med den värvade flottan och seglade till Wismar. Där anslöt ytterligare fyra svenska fartyg. Kurirer skickades till Torstenson, som jagade efter General Galla och hans kejserliga armé. Där anslöt ytterligare fyra svenska fartyg. Flottan skulle enligt riksrådets instruktion åter lyda

under Torstenson, fast man inte visste var han befanns.

”Det lärer Wrangel till heder att han under dessa ovissa förhållanden fattade sina beslut”. Flottan stävade ut från Wismar den 11 oktober. Den danska flottan siktades på kvällen liggande till ankars nordväst om ön Fehmarn. Wrangel valde att ankra på 4’ avstånd från danskarna för att invänta en växande sydvästlig storm. Då vinden mojnade på kvällen den 12 oktober höll Wrangel krigsråd.

Den svenska överlägsenheten var oerhörd och den skulle utnyttjas genom att anfälla danskarna från två håll och därefter erövra fartygen genom antring. De grundgående nederländska fartygen fick i uppgift att angripa och fånga de mindre danska fartygen.

Den förenade flottan bestod av 14 svenska och 19 nederländska fartyg, inalles 33 st. Danska flottan under befäl av Amiral Pros Mund bestod av 15 fartyg. Han ställdes inför ett svårt val. Antingen dra sig ur och rädda sina fartyg eller slåss för att hindra en landstigning på Fyn. På morgonen den 13 oktober lättade båda flottorna ankar, gjorde klart för strid och intog slagordning.

Den danska och den svenska i två eskadrar och den nederländska i tre. Amiral Anckarhielm och viceamiral Gierdtson ledde varsin nederländsk eskader. Svenskarna hade fördel av vinden och på förmiddagen var de främsta fartygen på båda sidor invecklade i intensiva strider. De mindre danska fartygen försökte fly men hanns upp av de nederländska grundgående fartygen. De bidrog i stor utsträckning till danskarnas förkrossande nederlag. Striden var mycket hård. Fyra danska amiraler fick sätta livet till efter att deras skepp äntrats eller satts i brand av brännare.

Segern var en av de största i svenska flottans historia. Av de trettio tre svensk-nederländska fartygen i flottan förlorades bara ett, *Swarte Arent*, men besättningen räddades. Totalt stupade bara 59 personer på den svenska sidan. Danskarna förlorade tolv fartyg, varav tio togs som priser. Endast två danska fartyg undkom till Köpenhamn. Ett hundratal man miste livet och ca 1 000 man togs till fånga. Kung Christian stod nu utan sin flotta och Själland låg öppen för en svensk invasion. Han lämnade raskt Skåne, skeppade över sina trupper till Själland och koncentrerade sig på försvaret av huvudstaden.

Klubbafton den 26 september!

Kamrater nu hände det igen. Efter förra månadens succé med överste Peter Fredriksson så kanske man inte kunde tro att det skulle bli ännu bättre bara fyra veckor senare. Jojomen! Stugan ”knökad” till sin övre gräns när vår medlem, reservofficeren i flottan, sjörättsjuristen Carl-Johan Hagman, Stenas rederichef, i sällskap med sin hustru Kristina trädde in i stugan.

En enastående trevlig och minnesvärd kväll blev det med drygt 60 personer i Marinstugan och av klubbmästeriet tillhandahållen utmärkt ärtsoppa och d:o pannkakor samt någon därtill lämpad värmd dryck för vissa blev en perfekt grund för vår engagerade fördagshållare som belyste historiska skeenden under stormaktstiden till nu under rubriken ”Svensk Sjömakt” som handlade om Fri samfärdsel till sjöss är vad som skapar välbefinnande i vardagen. Ett utomordentligt inlägg i försvars- och samhällsdebatten med tydlighet där ett starkt sjöförsvar i kombination med en modern handelsflotta är en nödvändighet för en nära nog helt havsomfluten nation som Sverige. Det slumpade sig dessutom så att Carl-Johan omedelbart innan ankomst till Marinstugan hade fått besked att Stenas brittiskflaggade av Iran regelvidrigt beslagtagna Stena Impero skulle frisläppas inom några dagar. Vi blev de första utanför den trängre kretsen i Sena och UD m.fl. som fick veta detta. Applåder och lyckönskningar. En mycket lyckad kväll där Carl-Johan även svarade på många frågor. I föreläsningen tog han utgångspunkt i den artikel som var införd i Pejlingar nr 3 som kan rekommenderas av alla som har intresse kring sjöfart idag. C-J visade även på historiska skeenden som under Gustav II Adolf och Axel Oxenstiernas tid och dagens politiska ledare och problemen där inte sjöfarten kan skyddas genom marina adekvata enheter. Detta föredrag/denna före-

Alla vill till ärtorna. Bl.a. Kristina Hagman. Ordföranden tackar Carl-Johan efter föredraget. Stena Impero fanns med i bildspelet. Fotografier: Jan Björnehaag. Text: LEU

Klubbafton den 31 oktober - Nu handlade det om Karibiska Havet!

Ytterligare en mycket lyckad och minnesvärd kväll där föredragshållaren Leif-Owe ”Hubbe” Hubertsson i ämnet: ”Karibiska Pärlor”. Trippelvinnare i TV:s Kvitt eller dubbelt i ämnet Västindien.

Kvällen blev mycket lyckad med en fin blandning av egna upplevelser och musik från Karibiens övärld. En uppskattad och härlig kväll med som vanligt smaklig ärtsoppa med Johnnys sötstarka senap, de goda pannkakorna med sylt och vispgräddde samt kaffe och det härliga föredraget om Västindien där de flesta av åhörarna hade egna minnen från. Mycket kretsade också kring den gamla svensk-kolonin Saint Barthélemy (S:t Barth). Även denna ö hade många i auditoriet besökt då många långresor som korsade Karibiska havet passade på att besöka den före detta svensk-kolonin. Hubbe hade med sig en hel del rekvisita, bl.a. en del av ett oljefat som var anpassat för reggae och calypso. Många historier och glada upptåg från Hubbe tillsammans med medryckande toner och Marinstugans pigga och jublande publik gjorde att kvällen blev extra minnesvärd.

Foto: Jan Björnehaag, Text: LEU

Klubbafton den 28 november kommer i nr 1-2020.

Den 21 november installeras en ny luftvärmepump i Marinstugan då den gamle tjänat ut. På bilderna ser ni till vänster P-O Eriksson och montören David och samma montör tillsammans med Stugfogden Gunnar Ekblad till höger. Medel till luftvärmepumpen tillfördes bland annat från Sångkören. Mer om detta i Honnörspalten på sida 14.

Text: LEU. Bilder ur PO:s telefon.

Ovan. Kjell Åsberg från FM Gbg lämnar över protestlistor angående nedläggningen av Sjömanskyrkan från Flottans Män i Göteborg till ordföranden i stiftelsen Sjömanskyrkan Lennart Ling som vidarebefordrade listorna till Göteborgs stift.

Bild: Kjell Åsbergs telefon, Text: LEU

Ovan är kamrater samlade hemma hos Rune Leandersson på hans 90-årsdag. Rune är den medlem som varit medlem i Flottans Män Göteborg längst av alla nu levande i föreningen. Rune blev medlem redan 1961. De församlade är från vänster: Karl-Harry Dahl, Sture Magnusson, Lars-Erik Uhlegård, den hyllade Rune, Gunnar Ekblad, Alf Martinsson, Boris Lundqvist och Kjell Åsberg.

Bild och text: LEU

AKT SLAG

Nu är vi framme vid årets sista "Pejlingar" som egentligen skall vara min sista som redaktör. Någon frivillig har vad jag vet inte anmält sig så jag har lovat att stå kvar i bakgrunden, bara någon annan tar över ansvaret för att "fylla upp". Det har varit en rolig tid men det börjar faktiskt att bli jobbigt att hela tiden själv jaga stoff.

Jag får tacka alla läsare som stått ut med både mina val och mina egna tankar i "Rapport från hjärnan" och "AKT SLAG" under de här åtta åren.

Bli inte förvånade om jag hörs igen.

Karl Harry

*Jular har med glädje dansats in
och slutat i glädje med plundring.
Jag minns tillbaka med leende min
men samtidigt med en undring.
Varför rusar åren så snabbt förbi?
Har jag fångat dom och fyllt dom
med livsglädje, kärlek och harmoni
sparat och förgyllt dom?
Så länge vi kan ska vi livet smycka
med allt som ger glädje och står oss nära
men också med minnen av upplevd lycka
tillsammans med saknade vänner kära.*

GOD JUL
och
GOTT NYTT ÅR
önskar
REDAKTÖREN
och
diktande hustru
INGA-LILL

Gerd Larsson, 1924-07-12 – 2019-10-24

Foto Ulla Lignell

Vår hedersmedlem Gerd Larsson avled den 24 oktober 95 år gammal. Gerd blev medlem i Bojen 1982 och var under 15 år Bojens ordförande (1991-2004 och 2011). Så sent som våren 2018 tilldelades Gerd Flottans Mäns Guldmedalj i rosett som första kvinna. Gerd har även tidigare belönats med Flottans Män silvermedalj nr 18.

Anna-Greta Martell minns:

En profil har lämnat oss. Vår Gerd har gått ur tiden, lämnat många minnen och ett starkt engagemang för sitt älskade Bojen. Hennes paroll var: "Var rädda om Bojen!" I femton års tid styrde och ställde hon i föreningen; paragrafer, ordning och reda. En god kamrat, vem minns inte hennes och Gunnars stuga på Lejet? Fest för både Bojor och Flottans Män. Gerd, vi minns dig med glädje. Tack för att vi fick vara med i Ditt liv!

Modevisning i Marinstugan den 23 september.

Ann-Sofie Fogelqvist från Kungsbacka visade höstens sköna mode från "House of Lola." Ann-Sofie är lärare i Kungsbacka och ägnar sig på fritiden åt att representera modeföretaget. House of Lola är ett svenskt företag med säte i Uppsala. Företaget bedriver postorder- och Internet-handel. Plaggen som Ann-Sofie visade är hållbart producerade inom Europa.

Ann-Sofie berättade om plaggen samtidigt som hon provade och mannekängade. Linnen, tröjor, kjolar, byxor, klänningar och mössor. En personlig och charmig modevisning. Efter visningen fick vi Bojor möjlighet att både känna, prova och beställa plaggen.

"Två Långa" musicerar i Marinstugan 30 oktober

Lagom till kaffet inledde Per-Olof från Kungsbacka och Kjell från Varberg sin underhållning med Owe Thörnqvists "Dagny". Därefter fick vi prov på både Lill-Babs-, Elvis-, Beatles- och Sven-Ingvar-covers. Två Långa gick hem hos oss 30 närvarande Bojor som glatt sjöng med i de populära låtarna. Även de långa herrarna verkade gilla läget, av all uppskattning och ovationer de fick ta emot.

Vid Pennan: Anita Hogmalm, Sekreterare

Januari

Torsdag 30 jan. Klubbafton kl. 18'00

Föredragshållare: Lars Gomerson

Ämne: Den svenska kärnkraftens uppgång och fall

Lars Gomersson pensionerad ingenjör, kommer från Ludvika i Dalarna men bor numera i Varberg.

Under 1963-64 genomförde han sin värnpliktsutbildning vid Flottan i Karlskrona och Sparre. Efter sin utbildning vid Karlskrona blev det tjänstgöring i maskinrummet på isbrytaren Ymer och Älvsnabben. LG avslutade sin militärutbildning på en minutläggare på Hårsfjärden.

Efter sin militärutbildning började LG på en femårig ingenjörs utbildning som avslutades 1970. Direkt efter avslutad utbildning blev det anställning vid ASEA-Atom i Västerås. LG har tjänstgjort 10 år med idrifttagning av kärnkraftverk i Ringhals och Forsmark. Han har under 15 år varit chef inom underhåll på Ringhals.

Under 1995, på uppdrag av de då fyra kärnkraftsbolagen, uppstart av företaget SQC (Swedish Qualification Center AB). Uppgiften: Certifiering av företag, som skulle in på de svenska kärnkraftverken och med oförstörande teknik, leta efter defekter i t ex svetsskarvar.

Efter pensioneringen 2002 (60 år/VD-avtal) blev det ca 10 år av konsulttjänster inom kärnkraftsområdet innan pensionering vid fyllda 70 år

Februari

Torsdag 27 febr. Klubbafton kl. 18'00

Underhållare: Kjell Jönsson

Ämne: 30 år på olika örlogsfartyg

Kjell Jönsson pensionerad sjöofficer med örlogskapens grad. Medlems i Flottans Män Halmstad sedan 1993. KJ började sin tjänstgöring i Flottan 1961 som befälselev i yrkesgrenen minmatros. Han har under sin karriär bl.a. innehaft de fina titlarna högbåtsman och flaggminstyrman.

Under sin tid i flottan har KJ mestadels tjänstgjort på minsvepare och isbrytare i olika befattningar. Han har gjort två långresor med Älvsnabben dels som 1. signalman, dels som kadettledare. KJ har även tjänstgjort som fartygschef på torpedbärgare och en kortare tid med tjänstgöring på bogserbåten Achilles. KJ avslutade sin sjö tjänst i flottan som fartygschef på isbrytaren Ale.

Förutom erforderliga skolor och kurser har KJ haft tre landkommenderingar, på Marinens Kompaniofficersskola Berga, Sjökrigsskolan Täby och på Minsektionen Muskö.

Efter sin pensionering har KJ under kortare tid tjänstgjort på tankbåt, isbrytare och bogserbåtar.

Mars

Torsdag 26 mars. Klubbafton kl. 18'00

Föredragshållare: Tobias Herbertzon

Ämne: Musikunderhållning

Tobias Herbertsson som bor i Kungsbacka är en mycket omtyckt och uppskattad underhållare.

TB har en gedigen bakgrund som underhållare bl a som skådespelare, sång och musiker, imitator, komiker m m. Han leder även gärna allsång med sin publik.

Anmälan till vidstående:

Lista i Marinstugan eller per telefon till
Klubbmästare Carlaxel Benholm
 070-569 34 37
 E-post: ingela.benholm@telia.com

Observera! Med tanke på att det ibland kan bli fulltecknat och vi måste tacka nej till sena anmälningar samt att klubbmästaren har en inköpsplanering att ta hänsyn till så måste vi framhålla att anmälan med tillhörande betalningsskyldighet är bindande efter tid för sista dag för anmälan till klubbafton (motsv.).

HONNÖRS- SPALTEN

Under kvartalet har många medlemmar osjälviskt skänkt mindre och större belopp till vår verksamhet i allmänhet eller till särskilda ändamål. Föreningen tackar alla men vill särskilt framhålla Sångkören och ubåtsklubben som skänkt större summor till anskaffande av en ny luftväme-pump då den gamla till sist havererat utom räddning.

Vår medlem och före Stugfogden Tore Nyblom har i sin roll som uthyrare även tagit på sig ansvaret för stugans städning. Då den som fått hyra stugan önskat hjälp med städ-

ningen så har Tore skött detta. Pengarna som är avsedda som ersättning till den som städar (Tore i detta fallet) har han därefter oavkortat skänkt till fonden för Marinstugans framtid. Det är vad vi i redaktionen kallar för osjälviskt och utgör en beundransvärd gärning. Stort tack Tore!

Från dödsboet efter Bertil Altrichter har överlämnats en stor mängd fina böcker med marin/maritim inriktning. Ett stort mycket stort tack till Susanne Altrichter som överlämnat boksamlingen och ytterligare värdefulla saker till Flottans Män i Göteborg. Våra tankar går till Bertil och Marianne.

Bild: KHD. Text: LEU

In memoriam

Sedan Pejlingar nr 3/2019 presslades har följande medlemmar lämnat oss

Född	Namn	Medlem	Avled
360928	Torbjörn Hellenius	030106	0825
460503	Bertil Altrichter	030321	0917
240712	Gerd Larsson	B 8203	1024
320120	Bengt Larsson	039974	1203

Vi lyser frid över deras minnen

FÖDELSEDAGAR VI GRATULERAR

Foto Hans Her-

jan 03-
 06 1811 Eva Book Bojen 70 år
 12 9147 Pernilla Törnqvist Tapper Tibro 60 år
 22 8983 Bert Löverdal Bohus 85 år
 24 1001 Boris Lundqvist Lindome 75 år

Feb

01 9795 Ronald Blom Angered 75 år
 01 1902 Stefan Edvardsson Bollebygd 50 år
 09 0358 Lars Josefsson Stenungsund 85 år
 11 1608 Göte Westh Hisings Backa 70 år
 14 1925 Krister Jakobsson Göteborg 70 år
 19 1915 Bo Maniette Göteborg 70 år

Mar

02 9131 Gunnar Friberg Göteborg 80 år
 06 9344 Nils Melin Västra Frölunda 85 år
 08 1728 Folke Söderqvist Göteborg 75 år
 11 1804 Sven-Gösta Swärd Uddevalla 75 år
 12 0502 Britt-Marie Dettberg Bojen 75 år
 19 1711 Jarl Backliden Västra Frölunda 85 år
 22 1601 Christine Forsberg Bojen 65 år
 24 0814 Ulf Larsson Alingsås 80 år
 24 0713 Lennart Kallerdahl Brastad 75 år
 26 1624 Gert Måbrink Torslanda 85 år
 29 9606 Kerstin Sjöblom Bojen 90 år

VI HÄLSAR NYA MEDLEMMAR VÄLKOMNA

031924	Agneta	Weinelid	Bohus-Björkö
031925	Krister	Jakobsson	Göteborg
031926	Bo	Almström	Västra Frölunda
031927	Johan	Leffler	Västra Frölunda
039328	Per	Callenberg	Västra Frölunda
031928	Ted	Knapp	Västra Frölunda
031929	Lars-Olof	Andersson	Göteborg
031930	Johan	Ahlgren	Mölnlycke
031931	Stefan	Angelborn	Askim
030091	Stig	Ekström	Hovås
039291	Göran	Andersson	Varberg
031932	Fredrik	Bergstrand	Saltsjö-Boo
031933	Kaj	Dämbäck	Mölnådal
131934	Ann-Kristin	Holm	Göteborg
031935	Lennart	Larsson	Hisings Backa
031936	Johan	Öhlén	Torslanda
031937	Hans	Tönnvall	Askim
031938	Dan	Brundin	Västra Frölunda
031939	Christoffer	Montell	Västra Frölunda
031940	Curth	Andersson	Göteborg
131941	Dick	Löfbrand	Göteborg
031942	Nils	Wikander	Mölnådal
Bojen	Margit	Friberg	Västra Frölunda

Posttidning B

Flottans Män
Örlogsvägen 6
426 71 Västra Frölunda

❖ ❖ Merry
❖ ❖ julbord! ❖ ❖

*Dagstur med julbord
till Danmark fr 348:-/pers**

Stena Line

*Göteborg-Fredrikshamn t/r fr 99:-/pers. Julbord inkl. öl/vin, dricka & kaffe 249:-. Bokningsavgift tillkommer vid personlig service.